

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 439 від 27.03.2025 р.

Голова Приймальної комісії

Олександр ТУРУНЦЕВ

ПРОГРАМА

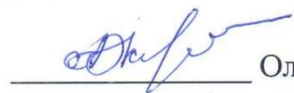
фахового іспиту з міжнародного права

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Галузь: D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність: D9 Міжнародне право
Освітня програма: 2.D9.00.01 Міжнародне право

ПОГОДЖЕНО

Проректор

з науково-педагогічної та навчальної
роботи

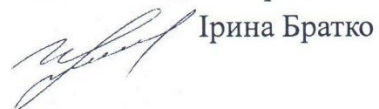

Олексій Жильцов

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного
права, європейської та євроатлантичної
інтеграції

Протокол № 5 від 05 березня 2025 р.

Ірина Братко

Київ – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового іспиту зі спеціальності D9 «Міжнародне право» є нормативним документом Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції Факультету права та міжнародних відносин. Програму розроблено з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України.

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань абітурієнтів під час вступу на перший курс II (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності D9 «Міжнародне право».

Мета вступного випробування – перевірка рівня теоретичної та практичної підготовки абітурієнтів, і його відповідності вимогам, що висуваються до рівня підготовки студента першого курсу II (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності D9 «Міжнародне право».

Фаховий іспит проводиться в тестовій формі за питаннями із переліку основних тем програми. Час проведення тестування – 60 хвилин.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Кількість балів	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Незадовільно. Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО (ОСНОВИ ТЕОРІЇ)

Юридична наука про критерії і передумови походження міжнародного права. Питання термінології і понятійного апарату. Періодизація історії міжнародного права.

Міжнародне право докласичного періоду. Формування міжнародно-правових шкіл. Класичне міжнародне право. Етапи становлення міжнародно-правових поглядів стародавній період. Формування і становлення природно-правової концепції сутності міжнародного права. Походження і розвиток позитивно-правового напрямку у міжнародному праві.

Визначення поняття “міжнародне право”. Шляхи пізнання сутності міжнародного права. Особливості міжнародного права як системи права у порівнянні з внутрішньодержавними системами права.

Особливості суб’єктної, предметної і об’єктної сфери дії та джерельної бази міжнародного права. Метод правового регулювання та координаційний характер міжнародного права. Особливий порядок застосування примусу для дотримання норм міжнародного права. Об’єктивна необхідність існування міжнародного права. Природа юридичнообов’язкової сили міжнародного права (сучасні теорії сутності і юридично обов’язкової сили міжнародного права).

Основні функції сучасного міжнародного права. Значення проблеми співвідношення міжнародного й внутрішньодержавного права. Теорії співвідношення міжнародного й внутрішньодержавного права (дуалістична теорія, теорія примату національного права над міжнародним, теорія примату міжнародного над національним правом, теорія координації). Доктрина міжнародного права про здійснення його норм у внутрішньодержавній сфері. Форми реалізації норм міжнародного права у національному праві. Концепція імплементації норм міжнародного права, концепція трансформації і концепція узгодження норм двох систем права на стадії правотворчості й реалізації норм права. Обов’язок держави забезпечити дотримання норм міжнародного права (трансформація, відсилка, інкорпорація, перетворення, легітимація, рецепція, уніфікація, паралельна правотворчість тощо).

Поняття та характерні риси норм міжнародного права. Об’єкт та метод регулювання міжнародно-правових норм. Внутрішня структура та особливості норм міжнародного права. Види міжнародно-правових норм та їх класифікація: за місцем у системі; за сферою дії; за юридичною силою; за характером нормативного припису; за функціями в системі; за формою й способом утворення; за строком дії. Концепція “м’якого права” (soft law) у доктрині міжнародного права. Ієрархія норм міжнародного права. Основне завдання та види кодифікації норм міжнародного права. Прогресивний розвиток міжнародного права. Взаємодія норм міжнародного права з нормами інших систем регулювання сучасними міжнародними відносинами.

Поняття основних принципів міжнародного права. Функції основних принципів міжнародного права. Природа й ознаки основних принципів міжнародного права. Класифікація та зміст основних принципів міжнародного права.

Принцип заборони застосування сили або загрози силою. Принцип суверенної рівності держав. Принцип невторчання. Принцип територіальної цілісності держав. Принцип непорушності державних кордонів. Принцип мирного врегулювання спорів. Принцип поваги прав і основних свобод людини. Принцип рівноправності і самовизначення народів. Принцип співробітництва. Принцип добросовісного виконання міжнародних зобов’язань.

Поняття галузі міжнародного права та її структура. Види галузей міжнародного права. Поняття й структура інститутів міжнародного права. Класифікація інститутів сучасного міжнародного права: загальносистемні, міжгалузеві, внутрішньогалузеві, комплексні, суміжні інститути міжнародного права. Система міжнародного права, система науки міжнародного права й система учбових курсів міжнародного права.

Поняття та види джерел міжнародного права. Форми правотворчої діяльності в міжнародному праві. Стаття 38 Статуту Міжнародного Суду ООН щодо джерел міжнародного права які він має застосовувати при вирішенні спорів.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО (ОСНОВИ ГАЛУЗІ ТА ІНСТИТУТИ)

Право міжнародних договорів. Виникнення та розвиток права міжнародних договорів. Кодифікація права міжнародних договорів. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р.

Правоздатність укладати міжнародні договори. Стадії укладення міжнародних договорів. Договірна ініціатива. Визнання повноважень. Узгодження і прийняття тексту міжнародного договору. Встановлення автентичності тексту міжнародного договору. Надання згоди на обов'язковість міжнародного договору. Міжнародна реєстрація міжнародного договору. Чинність міжнародного договору. Застереження до міжнародного договору. Тлумачення міжнародних договорів. Мови міжнародного договору. Недійсність міжнародного договору. Припинення та призупинення дії міжнародного договору.

Право зовнішніх зносин. Поняття, джерела, система та еволюція права зовнішніх зносин. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р.

Державні органи зовнішніх зносин: поняття і класифікація. Міжнародно-правове регулювання організації і діяльності постійних дипломатичних представництв. Поняття і види дипломатичних представництв. Функції, привілеї й імунітети дипломатичних представництв. Організація та функції консульських установ. Структура, персонал і функції консульських представництв. Консульські привілеї й імунітети. Положення про дипломатичну службу в Україні. Основні напрямки зовнішньої політики України.

Дипломатичне право міжнародних організацій. Віденська конвенція про представництво держав у їхніх відношеннях із міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р. Привілеї і імунітети міжнародних організацій і їхнього персоналу. Конвенція про привілеї й імунітети ООН 1946 р. Право спеціальних місії. Конвенція про спеціальні місії 1969 р.

Міжнародно-правовий захист осіб, що користуються дипломатичним імунітетом. Конвенція про запобігання і покарання злочинів проти осіб, що користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів 1973 р.

Право міжнародної безпеки. Поняття, предмет та джерела права міжнародної безпеки. Система міжнародної безпеки. Міжнародно-правові засади універсальної та регіональних систем колективної безпеки. Співвідношення повноважень ООН і регіональних міжнародних організацій в галузі підтримки миру і безпеки. Миротворчі операції ООН: правове регулювання, цілі, значення. Види законного застосування сили в сучасному міжнародному праві. Заборона агресивної війни. Право держави на самооборону. Правові засади використання гуманітарної інтервенції. Міжнародно-правове регулювання роззброєння та скорочення озброєнь. Договір про повну заборону ядерних випробувань 1996 р. Проблеми підвищення ефективності міжнародної безпеки.

Агресія РФ проти України як виклик системі міжнародної безпеки. Український вимір міжнародної безпеки.

Право міжнародних організацій. Поняття, джерела, принципи права міжнародних організацій. Поняття міжнародного колективного органу. Класифікація міжнародних організацій. Правова природа міжнародних організацій. Членство в міжнародній організації. Організаційна структура міжнародної організації. Поняття та елементи міжнародно-правового статусу міжнародної організації. Міжнародні організації як учасники правотворчого процесу. „Внутрішнє право” міжнародної організації. „Зовнішнє право” міжнародної організації. Акти міжнародних організацій, їх види та юридична природа.

ООН. Цілі і принципи ООН. Членство в ООН. Статут ООН – міжнародний договір особливого роду. Система органів ООН: головні та допоміжні органи. Міжнародно-правові аспекти проектів реформування Організації Об'єднаних Націй. Правовий статус головних органів ООН. ГА ООН, її компетенція та функції.

Регіональні міжнародні організації. Ліга Арабських держав. Організація Американських Держав. Африканський Союз. Асоціація Держав Південно-Східної Азії. Загальна характеристика НАТО. Критерії вступу до НАТО. Нормативно-правова база співпраці Україна - НАТО. Рада Європи: цілі, функції, діяльність. Співробітництво України з Радою Європи.

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Основні складові міжнародного приватного права та їх характеристика. Поняття і місце міжнародного приватного права в правовій системі. Предмет правового регулювання в міжнародному приватному праві. Суб'єкти та об'єкти міжнародного приватного права. Іноземний елемент як ознака міжнародних приватноправових відносин. Значення міжнародного приватного права в розвитку міжнародних відносин. Співвідношення міжнародного приватного та міжнародного публічного права.

Загальні положення про джерела міжнародного приватного права, їх загальна характеристика та особливості. Поняття і види джерел міжнародного приватного права. Джерела міжнародного приватного права в Україні та зарубіжних країнах. Міжнародно-правові звичаї у міжнародному приватному праві. Значення принципу "автономії волі" в системі джерел міжнародного приватного права.

Міжнародні договори в системі джерел міжнародного приватного права. Види міжнародних договорів. Двосторонні договори як джерела міжнародного приватного права. Співвідношення міжнародного договору та внутрішньодержавного законодавства. Трансформація міжнародно-правових норм в національне законодавство (імплементація, інкорпорація, адаптація). Рішення і рекомендації міжнародних організацій в міжнародному приватному праві. Міжнародні звичаї та судова і арбітражна практика як джерела міжнародного приватного права.

Принципи міжнародного приватного права: загальні та спеціальні. Загальні принципи міжнародного приватного права та міжнародне публічне право.

Характеристика та сутність спеціальних принципів міжнародного приватного права. Принцип автономії волі сторін. Поняття правового режиму і його види. Національний режим. Недискримінаційний режим і режим найбільшого сприяння. Принцип взаємності, характеристика матеріальної і формальної взаємності. Реторсія в міжнародному приватному праві як принцип врегулювання проблемних міждержавних відносин.

Суб'єкти міжнародного приватного права. Класифікація суб'єктів міжнародного приватного права. Поняття і загальна характеристика суб'єктів міжнародного приватного права. Поняття дієздатності та правоздатності у міжнародному приватному праві.

Фізичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права. Особистий закон фізичної особи. Правове положення іноземців у різних державах. Цивільні право- і дієздатність іноземців в Україні та їх цивільно-правова відповідальність. Цивільна правоздатність громадян України за кордоном.

Законодавство України щодо іноземців, іммігрантів та біженців.. Застосування принципу взаємності щодо фізичних осіб у міжнародному приватному праві. Особливості правового статусу апатридів і біпатридів.

Юридичні особи в міжнародному приватному праві. Юридична особа як суб'єкт міжнародного приватного права. Поняття юридичної особи. Особистий закон юридичної особи. Правове положення юридичних осіб в міжнародному приватному праві. Поняття «національності» юридичної особи в міжнародному приватному праві та доктрини її визначення. Критерій «контролю» юридичної особи. Колізійне регулювання статусу юридичних осіб за законодавством України.

Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності. Правове положення юридичних осіб України за кордоном.

Держава як суб'єкт міжнародного приватного права. Цивільні правовідносини держави з іноземним елементом. Імунітет держави та його види. Україна як суб'єкт міжнародного приватного права. Особливості визначення приватноправових відносин з державою.

Право власності та інвестиційне право в міжнародному приватному праві. Особливості колізійного регулювання права власності на нерухоме і рухоме майно. Колізійні проблеми виникнення та припинення права власності речових прав на рухоме майно. Право власності та інші речові права на транспортні засоби та інше майно, що підлягає внесенню до державних реєстрів. Право власності та інші речові права на рухоме майно, що перебуває в дорозі. Поняття про приватизацію державного майна та особливості проведення націоналізації, ускладненої іноземним елементом. Інвестиційне право в міжнародному приватному праві.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО

Європейська інтеграція як закономірний розвиток глобалізаційних явищ і процесів. Європейська Спільнота вугілля і сталі (1951 р.), Європейська Економічна Спільнота (1957 р.), Європейська Спільнота з атомної енергії (1957 р.). Створення Європейського Союзу, його розширення та перспективи розвитку (1991 р.- наш час). Правова система ЄС. Первинне законодавство ЄС. Вторинне законодавство ЄС. Основні принципи права ЄС: принцип верховенства права ЄС; принцип субсидіарності та пропорційності; принцип прямої дії; принцип відповідальності. Судовий перегляд правових актів ЄС. Інституційна система Європейського Союзу. Основні інституції: Європейська Рада; Рада Європейського Союзу; Європейський Парламент; Європейська Комісія; Суд Європейського Союзу; Європейський центральний банк; Рахункова палата. Допоміжні інституції. Вільний рух товарів у Європейському Союзі. Вільне пересування осіб. Свобода надання та отримання послуг. Свобода руху капіталу. Регулювання відносин цивільно-правового типу. Правове регулювання фінансових відносин в ЄС. Правові основи політики ЄС у сфері культури, освіти та наукових досліджень. Правове регулювання окремих галузей господарства. Правове забезпечення простору свободи, безпеки і правосуддя.

Галузі права Європейського Союзу. Корпоративне право ЄС. Конкурентне право ЄС. Податкове право ЄС. Митне право. Торговельне право. Трудове право. Екологічне право. Галузі права в цивільно-правових відносинах: контрактне право; право захисту споживачів; правове регулювання банкрутства; право інтелектуальної власності. Галузі права в фінансових відносинах: банківське право ЄС; страхове право ЄС; правове регулювання ринку цінних паперів у ЄС; інвестиційне право ЄС; бюджетне право ЄС. Правове регулювання окремих галузей господарства: енергетичне право; аграрне право; транспортне право; інтернет право. Правове забезпечення простору свободи, безпеки і правосуддя: адміністративне право; поліцейське право; кримінальне право; міграційне право. Правове регулювання державної допомоги в ЄС.

Європейське інституційне право. Поняття європейського інституційного права. Становлення європейського інституційного права в період після Другої світової війни. Розвиток європейського інституційного права в часи “холодної війни”. Тенденції розвитку європейського інституційного права в умовах глобалізації та європейської інтеграції.

Інституції Ради Європи. Основні органи: Комітет міністрів Ради Європи (Комітет міністрів); Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЕ). Судові інституції: Адміністративний трибунал РЕ; Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ). Дорадчі органи: Венеціанська комісія; Конгрес Місцевих та Регіональних Влад.

Інституції Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ). Рада Міністрів; Постійна Рада; Форум із співробітництва у галузі безпеки; Парламентська Асамблея; Секретаріат; Діючий Голова; Бюро з демократичних інститутів і прав людини; Верховний комісар у справах національних меншин; Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ; Місії ОБСЄ; Координатор проектів ОБСЄ в Україні.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Права людини в історії людства та аспекти розвитку системи міжнародно-правового захисту прав людини. Виникнення концепції прав людини. Історія розвитку прав людини. Формування основних філософсько-правових концепцій прав людини. Ідея прав людини у Давній Греції. Погляди Сократа, Платона, Аристотеля, їх попередників та послідовників на права людини в державі. Природно-правові погляди мислителів Давнього Риму щодо свободи та рівності всіх людей. Розвиток ідей про права людини в працях мислителів, філософів, державних діячів, юристів: Томаса Гоббса, Гуго Гроція, Джона Локка, Жан-Жака Руссо, Іммануїла Канта, Томаса Пейна, Джеремі Бентама та ін.

Основні принципи та постулати перших політико-правових актів про права людини: англійська Петиція про права (1628 р.), Білль про права (1689 р.), Декларація незалежності

Сполучених Штатів Америки (1776 р.), французька Декларація прав людини і громадянина (1789 р.), Білль про права Сполучених Штатів (1791 р.).

Становлення ідеї захисту прав людини від буржуазних революцій до Другої світової війни. Особливості становлення ідеї прав людини в історії українського народу.

Поняття, природа та сутність прав людини. Поняття прав і свобод людини та їх ознаки. Підходи до розуміння прав людини. Сутність прав людини: соціальна і моральна. Людська гідність як основа прав людини. Зміст і обсяг прав людини як їх якісні і кількісні характеристики. Класифікація прав людини. Теорія поколінь прав людини. Четверте та п'яте покоління прав людини. Природні та невід'ємні права людини. Позитивні та негативні права людини. Міжнародні стандарти прав людини: поняття, ознаки, види.

Універсальна система захисту прав людини (конвенційний механізм). Джерела міжнародного механізму захисту прав людини. Права людини в універсальній системі прав людини. Міжнародний Білль про права людини. Загальна декларація з прав людини, 1948 р. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, 1966 р. та факультативні протоколи. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, 1966 р. та факультативний протокол. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р. Комітет з ліквідації расової дискримінації. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. Комітет з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських і таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. Комітет проти катувань. Конвенція про права дитини 1989 р. Комітет прав дитини. Міжнародна конвенція про захист прав трудящих-мігрантів та членів їх сімей 1990 р. Комітет захисту трудящих-мігрантів. Конвенція про права інвалідів 2007 р. Комітет прав інвалідів.

Універсальна система захисту прав людини (інституційний механізм). Статутні органи ООН. Процедура розгляду індивідуальних повідомлень відповідно до резолюції 1235 та резолюції 1503 ЕКОСОР. Повноваження спеціалізованих установ ООН у сфері захисту прав людини. Повноваження Верховного комісара ООН з прав людини. Повноваження Верховного комісара ООН у справах біженців. Повноваження Верховного комісара ООН з прав дитини. Спеціалізовані установи ООН у сфері захисту прав людини.

Універсальна судова система захисту прав людини. Значення та роль універсальної судової системи для захисту прав людини. Роль Міжнародного суду в системі міжнародного правосуддя. Специфіка діяльності Міжнародного суду ООН в контексті прав людини. Створення та структура Міжнародного суду ООН. Юрисдикція Міжнародного суду ООН. Практика МС ООН щодо питань захисту прав людини. Роль МКС у системі міжнародного правосуддя та захисту прав людини. Створення та організація Міжнародного кримінального суду. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду. Практика МКС.

Регіональна система захисту прав людини. Значення регіональних механізмів у забезпеченні прав людини. Відмінності між універсальною та регіональною системами захисту прав людини. Європейська система захисту прав людини. Міжамериканська система захисту прав людини. Африканська система захисту прав людини. Міжарабська система захисту прав людини. Роль кожної системи у глобальному контексті захисту прав людини.

Діяльність НБСЄ/ОБСЄ у сфері захисту прав людини. Історія створення та еволюція НБСЄ (Нарада з безпеки та співробітництва в Європі) в ОБСЄ (Організація з безпеки та співробітництва в Європі). Роль НБСЄ/ОБСЄ у забезпеченні миру, стабільності та безпеки в Європі. Загальні принципи роботи ОБСЄ у сфері прав людини.

ПОРІВНЯЛЬНЕ ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Поняття цивільно-правової системи (сім'ї). Основні складові цивільно-правової системи. Основні цивільно-правові системи сучасного світу. Місце цивільного права України серед цивільно-правових систем сучасності. Тенденції розвитку сучасних цивільно-правових систем.

Загальна характеристика континентальної (романо-германської) системи. Поділ континентального права на приватне й публічне. Рецепція римського приватного права: поняття і види. Пряма, опосередкована й латентна (прихована) рецепція. Романська підсистема цивільного права. Германська підсистема цивільного права.

Загальна характеристика англо-американської системи цивільного права. Загальне право і право справедливості, прецедентне та статутне право Великобританії. Роль судового прецеденту в англо-американській системі. Тенденції розвитку англо-американської доктрини цивільного права.

Східноєвропейська система цивільного права: поняття та загальні риси. Центральноевропейська система цивільного права: загальна характеристика.

Поняття, функції та принципи цивільного права України. Цивільно-правовий метод регулювання суспільних відносин. Функції цивільного права. Основні принципи цивільного права. Визначення цивільного права. Відмежування цивільного права від інших галузей права. Взаємодія науки цивільного права з іншими галузями юридичної науки. Наука цивільного права та інші суспільні науки. Сучасні тенденції розвитку цивільно-правової науки в Україні.

Джерела цивільного права України та зарубіжних країн. Поняття джерел цивільного права зарубіжних країн. Закони. Судовий прецедент. Судова практика. Звичай та звичаєвості. Співвідношення різних джерел права в країнах континентальної Європи та в країнах англо-американської системи права.

Уніфікація норм цивільного права зарубіжних країн: поняття, види, способи. Міжнародні договори. Типові (єдині, уніфіковані) закони. Гармонізація правових норм. Зміна методів правового регулювання. Запозичення конкретних правових норм. Значення уніфікації. Суспільні процеси, що сприяють і стримують уніфікацію норм цивільного права зарубіжних країн. Доктрина, як джерело права. Джерела цивільного і торгового права Німеччини. Джерела цивільного права Англії. Джерела цивільного права США. Особливості прецедентного права США.

Система цивільного законодавства України. Поняття та види джерел цивільного права України. Поняття та способи уніфікації норм цивільного права України. Система цивільного права як галузі права. Цивільний кодекс України. Інші кодифікаційні акти цивільного законодавства. Спеціальні цивільні закони. Поняття і предмет науки цивільного права.

Фізична особа у цивільному праві України та зарубіжних країн. Особистість (людина) та цивільна правосуб'єктність. Фізична особа (громадянин) як індивідуальний суб'єкт цивільного права.

Юридична особа у цивільно-правовій системі України та зарубіжних країн. Поняття та ознаки юридичної особи в різних цивільно-правових системах.

Речове право у цивільно-правовій системі зарубіжних країн та цивільному праві України. Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин. Обороздатність об'єктів цивільних правовідносин. Речі як об'єкти цивільних правовідносин. Поняття речей та їх ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Поняття та особливості цивільно-правового режиму валютних цінностей. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин. Поняття та основні види цінних паперів. Єдиний майновий комплекс підприємства як об'єкт правовідносин. Послуги та інші дії як об'єкти цивільних правовідносин. Результати творчої діяльності як об'єкти цивільних правовідносин. Твори науки, літератури, мистецтва як об'єкти цивільних правовідносин. Винаходи, промислові зразки, корисні моделі як об'єкти цивільних правовідносин. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин. Особисті немайнові блага. Ім'я, честь, гідність, ділова репутація громадянина, найменування юридичної особи як об'єкти цивільних правовідносин.

ПОРІВНЯЛЬНЕ КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Становлення та розвиток конституційного права як галузі права. Поняття, предмет та метод правового регулювання конституційного права. Місце і роль конституційного права у правових системах, тенденції його розвитку. Об'єкт конституційного регулювання.

Джерела конституційного права: поняття та загальна характеристика окремих видів. Формалізовані і неформалізовані джерела. Специфіка джерел конституційного права в різних правових системах. Поняття та основні властивості Конституції як Основного закону держави.

Система конституційного права: поняття та характеристика складових елементів (загальних принципів, норм права, інститутів). Принципи конституційного права. Інститути конституційного права: поняття, види. Норми конституційного права та їх специфіка. Особливості структурної будови норми конституційного права. Класифікація конституційно-правових норм.

Конституційне право України – як основа національного права України. Конституція України та її розвиток.

Сучасні конституційні моделі. Поняття, ознаки та сутність зарубіжних конституцій. Функції конституцій та їх характеристика. Соціальний та юридичний зміст конституцій.

Класифікація конституцій зарубіжних країн: мета та критерії класифікації. Цілі класифікації за соціальним змістом; за формою правління, формою акту, державного устрою і політичного режиму країни; за порядком прийняття і внесення змін; за часом дії.

Дія конституцій. Форма і структура конституцій.

Інститут основ конституційного ладу. Поняття, суть і ознаки конституційного ладу. Форма правління. Територіальний устрій. Унітарні та федеративні держави. Правовий режим. Сутність конституціоналізму.

Принципи конституційного ладу в Україні. Державний лад України: поняття, принципи. Конституційні основи суспільного ладу України.

Поняття, система та принципи територіального устрою держави. Система адміністративно-територіального устрою України. Територіальна автономія. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим.

Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Поняття та система конституційних прав і свобод людини і громадянина. Поняття і види правових гарантій конституційних прав і свобод в зарубіжних країнах. Конституційні й судові гарантії. Судовий та інший юридичний захист прав і свобод. Механізм реалізації та захист прав і свобод. Конституційні обов'язки і конституційна відповідальність громадян.

Конституційні форми безпосереднього народовладдя в зарубіжних країнах. Принцип народного суверенітету. Співвідношення безпосередньої і представницької демократії. Основні форми безпосереднього народовладдя. Референдуми в зарубіжних країнах: поняття, види, порядок проведення. Формула референдуму.

Виборче право та виборчі системи. Поняття, соціальна функція та види виборів. Періодичність виборів. Джерела виборчого права. Поняття та види принципів виборчого права. Право вільно брати участь у виборах (та обов'язків вотум). Безпосереднє та опосередковане виборче право. Види виборчих цензів. Виборчий процес, його основні стадії. Сучасні виборчі системи.

Інститут законодавчої влади. Поняття і значення законодавчої влади. Законодавча влада і парламентаризм. Становлення та розвиток парламентаризму в світовій практиці. Представницький характер парламенту. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні. Функції та повноваження Верховної Ради України. Статус народного депутата. Депутатський імунітет та індемнітет. Конституційний порядок прийняття законів в Україні. Парламентські процедури: установча, законодавча, процедура здійснення парламентського контролю.

Організація законодавчої влади. Поняття і соціальні функції парламенту. Структура та класифікація парламентів зарубіжних країн. Порядок роботи парламенту: сесії та загальні парламентські процедури. Класифікація парламентів за обсягом компетенції. Парламенти з обмеженою компетенцією (США, Франція).

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D9 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

міжнародне право як особлива правова система
піввідношення міжнародного та внутрішньодержавного права
форми міжнародного права
основні принципи міжнародного права
система міжнародного права
джерела міжнародного права
об'єкти міжнародного права
визнання в міжнародному праві
рівнонаступництво держав в міжнародному праві
відповідальність в міжнародному праві
мирні засоби розв'язання міжнародних спорів
міжнародне правосуддя
міжнародне право як основа міжнародного правопорядку та міжнародної законності
право міжнародних договорів.
теорія укладення міжнародних
право зовнішніх зносин.
державні органи зовнішніх зносин: поняття і класифікація.
дипломатичне право міжнародних організацій.
право міжнародної безпеки.
міжнародно-правові засади універсальної та регіональних систем колективної безпеки.
агресія РФ проти України як виклик системі міжнародної безпеки.
право міжнародних організацій.
цілі і принципи ООН.
вселення в міжнародному праві.
інститут громадянства, його функції, право на громадянство.
правовий статус іноземців.
правовий статус біженців, вимушених переселенців, переміщених осіб.
політичний притулок і умови його надання.
інститут екстрадиції в міжнародному праві.
міжнародно-правова регламентація прав людини.
принципи міжнародного права прав людини.
джерела міжнародного права прав людини.
механізми захисту прав людини.
міжнародне кримінальне право.
міжнародний злочин та його ознаки.
міжнародно-правова відповідальність держави за міжнародні злочини.
міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол).
територія в міжнародному праві.
правовий режим території та види правового режиму території.
територіальний суверенітет, територіальне верховенство, територіальні права.
територія держави: поняття та склад.
види і способи встановлення державних кордонів.
правовий режим Арктики.
міжнародно-правовий режим Антарктики.
міжнародне морське право.
делімітація морських просторів.
поняття, види та правовий режим внутрішніх морських вод.
територіальне море.
правовий режим територіальних вод.
міжнародно-правовий режим відкритого моря.
міжнародний район морського дна і його режим

міжнародне повітряне право.
алужеві принципи міжнародного повітряного права.
жерела міжнародного повітряного права.
сновні складові міжнародного приватного права та їх характеристика
право власності в міжнародному приватному праві.
інвестиційне право в міжнародному приватному праві.
обов'язальне право у міжнародному приватному праві
імейні відносини, ускладнені іноземним елементом.
інститут усиновлення у міжнародному приватному праві
падкування у міжнародному приватному праві
рудові відносини у Міжнародному приватному праві
міжнародний цивільний процес.
ідсудність у міжнародному приватному праві.
изнання і виконання рішень іноземних судів.
міжнародний комерційний арбітраж
оняття і види міжнародного комерційного арбітражу.
аконодавство України про міжнародний комерційний арбітраж.
рбітражні угоди та особливості їх укладання
равова та інституційна системи Європейського Союзу.
алузі права Європейського Союзу
вропейське інституційне право: поняття, становлення та розвиток.
нституції Ради Європи.
нституції Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ)
рава людини в історії людства та аспекти розвитку системи міжнародно-правового захисту прав
людини.
сторія розвитку прав людини.
оняття, природа та сутність прав людини.
міжнародні стандарти прав людини: поняття, ознаки, види.
ніверсальна система захисту прав людини (конвенційний механізм).
жерела міжнародного механізму захисту прав людини.
ніверсальна система захисту прав людини (інституційний механізм).
овноваження спеціалізованих установ ООН у сфері захисту прав людини.
ніверсальна судова система захисту прав людини.
егіональна система захисту прав людини.
іальність НБСЄ/ОБСЄ у сфері захисту прав людини
ахист прав людини в рамках Ради Європи.
ахист прав людини в рамках Європейського Союзу.
сновні принципи розуміння та тлумачення прав і свобод людини.
собисті права та свободи людини.
ізначна особа у цивільному праві України та зарубіжних країн.
ридична особа у цивільно-правовій системі України та зарубіжних країн.
раво власності у цивільно-правовій системі зарубіжних країн та у цивільному праві України
агальна характеристика конституційного права.
учасні конституційні моделі
онституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина
онституційні форми безпосереднього народовладдя в зарубіжних країнах.
иборче право та виборчі системи.
нститут законодавчої влади.
рганізація законодавчої влади.
Виконавча влада в сучасній державі. Конституційно-правовий статус уряду.
Конституційні основи судової влади
Міжнародно-правові механізми врегулювання міжнародних спорів

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

олошин Ю.О. Міжнародне право в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції: еволюція і онституційне право в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції: теоретико-методологічний аспект: монографія / В. В. Шамрай. Одеса: Фенікс, 2018. 358 с.

нтонович М. Міжнародне публічне право: підруч. для студ. закладів вищої освіти. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 516 с.

ироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса : Фенікс, 2018. 744 с.

іденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями: прийнята 21 березня 1986 року. URL: с

іденська конвенція про право міжнародних договорів: Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від онституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text>

р

татут Організації Об'єднаних Націй: прийнятий 26 червня 1945 року. URL :

р

орнієнко, В. О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ,

мрдон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. / М. В. Кордон. - Київ : Центр учбової літератури, 2021. - 172 с.

ж

дльська М.П. Основи європейської інтеграції : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. Київ рЦентр учбової літератури, 2021. 320 с.

раво Європейського Союзу : підручник / Р. А. Петров та ін.; за ред. Р. А. Петрова. Харків : Право, 2021. 484 с.

дорія та історія європейської інтеграції : навчальний посібник / О. М. Кузь та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 182 с.

ітиргарєєва В. С., Соколенко М. О., Хань О. О. Практика Європейського суду з прав людини щодо України. Том 1. Збірник рішень у справах про заборону катувань. Право, 2020. 842 с.

авгородній В. А. Вплив практики ЄСПЛ на юридичну діяльність в Україні: теоретичний, методологічний і прикладний аспекти : монографія / В.А. Завгородній ; Міністерство внутрішніх справ України, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 535 с.

іхист прав людини: міжнародні стандарти та практика [Електронний ресурс]: навч. посіб. / авт.-уклад. Ю. В. Сербалюк [Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка]. Електрон. текст. дані (28,5 Мб). Кам'янець-Подільський: К.-ПНУ ім. І. Огієнка, 2021.

бірник витягів з рішень Європейського суду з прав людини, рекомендованих для вивчення при підготовці до письмового анонімного тестування у межах іспиту для кваліфікаційного р

в

інституційне право на звернення до Європейського суду з прав людини та механізм реалізації права на виконання його рішень [Текст] : монографія / Г. Ю. Нечипорук [та ін.]; Держ. ВНЗ Ужгород. нац. ун-т", Ін-т держави і права країн Європи. Ужгород: РІК-У, 2020.

спряд рішень Європейського суду з прав людини (березень 2023). URL: <http://surl.li/hscif>.

[Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування](#)

[К](#)

Корнієнко, В. О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2018. URL : <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/> (дата звернення в

раво Європейського Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Ілсуєге П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484

[б](#)

[н](#)

[р](#)

[у](#)

[н](#)

еорія та історія європейської інтеграції : навчальний посібник / О. М. Кузь та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 182 с.

года про асоціацію між Україною, з однієї Сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародний

Д
орнієнко, В. О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ,

к

у

раво Європейського Союзу : підручник / Р. А. Петров та ін.; за ред. Р. А. Петрова. Харків : Право,

2021. 484 с.

оговір між Україною та Сполученими Штатами Америки про заохочення та взаємний захист

інвестицій, 1994 р. //Фединяк Г.С. Міжнародне приватне право: Курс вибр. лекцій. - К., 2014.

года між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємне заохочення та захист

інвестицій, 2014 р.

ро інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII : станом на 10 жовт. 2022

р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

ро Закон України "Про режим іноземного інвестування" : Лист Вищ. арбітр. суду України від

26.05.1996 № 01-8/187 : станом на 2 берез. 2000 р. URL:

7

р

шення Європейського Суду C-107/83 Klopp [1983] ECR. 2971. URL:<http://eur-lex.europa.eu/legal->

е

шення Європейського Суду C-143/87 Stanton [1988] ECR 3877. URL: 22 <http://eur->

Е

шення Європейського Суду C-19/92 Kraus [1993] ECR I-1663. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal->

р

шення Європейського Суду C-2/74 Reyners [1974] ECR 631. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal->

р

шення Європейського Суду C-212/97 Centros Ltd [1999] ECR I-1459. URL: <http://eur->

д

шення Європейського Суду C-264/96 ICI [1998] ECR I-0000. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal->

в

шення Європейського Суду C-81/87 Daily Mail [1988] ECR 5483. URL: <http://eur->

и

раво Європейського Союзу : підручник / Р. А. Петров та ін.; за ред. Р. А. Петрова. Харків : Право,

2021. 484 с.

внення про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами :

Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 18.05.1965 : станом на 16 берез. 2000 р. URL:

б

ульська конвенція 1985 р. про заснування багатостороннього агентства з гарантій інвестицій :

Конвенція Міжнар. банку реконструкції і розвитку від 11.10.1985. URL:

Марова Т. В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення

права ЄС: монографія / Т. В. Комарова. Харків : Право, 2018. 528 с.

р

в

б

н

и

з

а

к

у

н

а

у

к

р